

Yttrande gällande promemoria om ett nytt ersättningsystem för mottagande av ensamkommande barn och unga

Sammanfattning

Filipstads kommun är enskild remissinstans i promemoria dnr A2016/01333/1 samt A2016/01307/1. Filipstads kommun är positiv till att en förändring kommer till stånd som siktar på att ensamkommande barn i första hand ska växa upp i den kommun som de blivit anvisade till. Det kommer att på sikt främja en jämnare fördelning av uppdraget och ge barnen en tryggare uppväxt. Vi ser dock stora problem i det övergångsskede som kommer att vara under några år beroende på den speciella situation som uppstod under hösten 2015. Några kommuner, ofta med stora asylboenden som Filipstad, fick på socialtjänsten en extrem belastning och stor brist på boenden. Viktigt för att fortsatt kunna arbeta på ett bra sätt är att konsekvenserna av höstens situation inte ekonomiskt drabbar ensidigt några kommuner som blev tvungna att ta ett orimligt stort ansvar då. Det kommer att ske om inte övergångsbestämmelser tillskapas som gör det möjligt att inom socialtjänstens ram bereda de barn som placerades då, fortsatt vård och boende.

Filipstads kommun har i många år haft ett stor mottagande av ensamkommande barn och unga. Kommunen har under de här åren anpassat och utvecklat både skola och socialtjänst för att snabbt kunna tillgodose de behov som finns. Genom åren har också kommunen i stort engagerats för att förbättra mottagandet och därefter etableringen i det svenska samhället. Under 2015 eskalerade mängden anvisningar till de flesta av landets kommuner och Filipstad fick en avsevärt större mängd anvisningar än brukligt. Trots att Filipstad har en viss beredskapskapacitet sedan tidigare, klarade inte heller Filipstad av att placera en så stor mängd barn och unga inom den egna kommunen. Ett stort antal placeringar gjordes i andra kommuner. Filipstads kommun har under 2016 byggt upp en ny verksamhet för att kunna ta emot ett stort antal ensamkommande barn och unga inom den egna kommunen. En hemtagningsprocess av vidareplacerade barn har genomförts där det har varit möjligt. Det finns dock ett stort antal barn och unga som av olika anledningar inte kan omplaceras tillbaka till Filipstad om de ska få sina behov tillgodosedda. Filipstads kommun vänder sig emot att kommunerna inte ska få fullfölja det uppdrag som de påtvingades under 2015. I promemoria dnr A2016/01333/1 framgår att barn och unga enligt förslaget ska kunna vara fortsatt placerade i annan kommun om de placerades innan 2016-12-31, men i promemoria A2016/01307/1 ges inte kommunerna möjlighet att åter söka faktisk kostnad enligt idag gällande reglering för de barn som placerats innan 2016-12-31 om det är så att deras placering kvarstår efter kommande årsskifte.

Kommunens socialtjänst ser det inte som möjligt att inom nuvarande lag och praxis genomföra flyttningar av flertalet av de barn och unga som i dagsläget är fortsatt placerade i annan kommun. Det är inte rimligt att den stora merkostnad som detta medför, ca 30 miljoner per år, (motsvarande ett utdebiteringsbehov på ca 1,60 skkr) i stor utsträckning drabbar samma kommuner som hade stor belastning både arbetsmässigt och ekonomiskt hösten 2015. Här krävs övergångsregler som initialt ger placerande kommun ersättning för faktisk kostnad.

I annat fall kommer kommunen inte att klara ett arbete för barnens bästa enligt barnkonventionen som promemorian hänvisar till. Det kan inte vara lagstiftarens syfte.

Flera av förslagen bedöms rimliga om kommunerna ges längre förberedelsetid. Vår bedömning är att det behövs minst två år från det att beslutet om lagändring är fattat. Vi anser vidare att promemoriorna ska skrivas ihop till ett samlat dokument samt att de barn och unga som placerats innan 2016-12-31 ska omfattas av nuvarande reglering både när det själva placeringen och möjligheten till ersättning. Lagstiftarens intention kan inte vara att kommunerna ska bestraffas för 2015 års flyktingsituation.

I båda promemoriorna, oavsett om det gäller placering eller ersättning så avkrävs kommunerna ökad flexibilitet. Efter 2015 års flyktingsituation infördes möjligheten att placera ungdomar i det som benämns som stödboende. Det finns således tre olika placeringsformer idag (familjehem, stödboende samt HVB). Till skillnad från förslagen i de båda promemoriorna anser Filipstads kommun det inte möjligt att placera ungdomar i stödboende i den utsträckning som anges i förslagen. De flesta barn och unga kommer att vara hänvisade till insatsen HVB-hem, det är därför av ytterst stor vikt att lagstiftaren även gör en översyn av regelverket som styr HVB-verksamheter. Det ställs idag stora krav på HVB-hem vilket vår kommun inte kommer att kunna leva upp till med den låga ersättning som föreslås och definitivt inte om kommunen även ska ställa om sina verksamheter med kort varsel.

En Kommunakut bör inrättas där kommuner som är tungt belastade kan söka särskild ersättning för till exempel kostnadskrävande placeringar eller andra kostnader som uppstår utifrån tung belastning. Det kommer, enligt Migrationsverket, att ta upp till 5 år innan den nya anvisningsmodellen uppvisar full effekt och det innebär att fördelningen av barn kommer att vara ojämn över riket ett tag till. Det tillsammans med de förslag som nu framgår i de två promemoriorna, gör att kommuner med speciellt tung belastning riskerar att belastas mycket hårt ekonomiskt om inte resurser tillsätts.

Sammanfattningen i de två promemoriorna som omnämns ovan ser likadan ut när det gäller förslagen som berör ensamkommande då förslagen påverkar varandra och är svåra att besvara var och en för sig. Båda förslagen beskriver kvalitet, barnets bästa, långsiktighet och ekonomisk hållbarhet. Men förslagen, genom sin brist på tid och samstämmighet, ger inte kommunerna möjlighet att bygga upp verksamhet där mottagandet ska bygga på kvalitet och barnets bästa. För att kommunerna ska kunna bygga upp verksamheter med beredskapskapacitet som på sikt innebär ekonomisk hållbarhet för både kommun och stat, krävs tid. Det är få förändringar i samhället som ger tänkt positiv effekt om det genomförs utan god förankring och möjlighet till analys och planering.

Avsnitt 1 och 2 – Utgångspunkter för ett nytt ersättningssystem samt nuvarande regler om ersättning för mottagande av ensamkommande barn och unga

Filipstads kommun vänder sig starkt emot att det i promemorian framgår att ekonomiska incitament ligger bakom placeringar samt förlängningar av placeringar. Socialtjänsten utreder och bedömer behov inte hur stor ersättning en kommun kan få för ett barn. Socialtjänstens utgångspunkt är alltid barnets bästa.

Filipstads kommun lämnar inga övriga synpunkter under ovanstående avsnitt. Synpunkterna lämnas nedan under avsnitt 3 och 4.

Avsnitt 3 – Ett nytt ersättningsystem för mottagandet av ensamkommande barn och unga

Avsnitt 3.1 – Ny ersättning för beredskap och kapacitet för mottagandet av ensamkommande barn

Filipstads kommun ställer sig inte helt bakom förslaget om ny ersättning för kommunernas beredskap och kapacitet. Skälen till detta är följande:

Den del som Filipstads kommun inte ställer sig bakom är den så kallade rörliga del som föreslås. Idag ersätts kommunen med 1 600 kronor per dygn och obelagd plats. I remissförslaget framgår att det istället föreslås införas en rörlig del motsvarande 7 dagars ersättning för obelagda platser för samtliga asylsökande barn som kommunen förväntas få enligt den av Migrationsverket fastställda andelen (9 450 kronor per förväntat antal anvisningar). Den rörliga delen kommer med stor sannolikhet att ge relativt låg ersättning vilket innebär att kommunerna inte får kostnadstäckning för den beredskap som de enligt förslaget behöver ha. Filipstads kommun kan förstå att dagens system med ersättning för obelagda platser tillsammans med det strikta regelverk som nuvarande system med överenskommelser innebär, är kostnadsineffektivt för staten. Möjligheten till ersättning för tomma platser möjliggör idag för kommunerna att ha en relativt stor flexibilitet i sitt mottagande genom att till exempel personal- och lokalresurser kan hållas stabila över tid. Genom att inte hela tiden behöva förändra kommunens organisation klarar kommunen att snabbt ta emot flera anvisade barn och på så sätt uppvisa flexibilitet. I delar av landet är det svårt att rekrytera personal och speciellt i mindre kommuner. Detta gör att kommunerna är måna om att behålla sina organisationer så som de ser ut för att minimera risken att stå helt utan personella resurser. Om lagförslaget i arbetsmarknadsdepartementets andra promemoria som berör kommunplacering av ensamkommande barn (dnr A2016/01333/1) träder i kraft blir det ännu viktigare för kommunerna att kunna behålla sina verksamheter stabila.

Filipstads kommun anser att nuvarande system ger bättre planeringsförutsättningar än det system som föreslås. Det som Filipstads kommun tidigare angett som problematiskt är bland annat den tid som handläggningen av ersättningar har tagit och tar än idag. Det är idag också problematiskt med den osäkerhet som råder när kommunen ansöker om ersättning för faktiska kostnader. De långa handläggningstiderna hos Migrationsverket innebär att kommunen riskerar att inte få ersättning för stora belopp. Filipstads kommun hävdar således att förändringar bör kunna göras utifrån det som kommunerna angett som problematiskt utan att ändra på systemet med överenskommelser. Överenskommelserna i sig spelar inte samma roll som innan lagändringen 1 januari 2014, men de innebär en trygghet för kommunerna och skapar planeringsförutsättningar. Det borde kunna kombineras med en översyn av avtalslängd och ersättningsnivå för tomma platser för att kunna ge ekonomiska vinster för staten samtidigt som stabila planeringsförutsättningar ges för kommunerna. Detta är även viktigt för att inte privata aktörer åter ska kunna ta överpriser om en akut situation åter uppstår.

Filipstads kommun har inga synpunkter på att den fasta delen av ersättningen för beredskap och kapacitet kvarstår.

Filipstads kommun anser att ersättningen för stödinsatser av förebyggande karaktär bör tydliggöras i schablonen. I förslaget som ligger nu uppfattar Filipstad det som att ersättningen försvinner in i en redan given schablon.

Avsnitt 3.2 – Schablonersättning till ankomstkommuner för tillfälligt mottagande av asylsökande ensamkommande barn

Filipstads kommun lämnar inga synpunkter på förslaget om att ankomstkommuner bör få en schablonersättning på 3 000 kronor per dygn och mottaget barn för tillfälligt mottagande.

Avsnitt 3.3 – Schablonersättning för mottagandet av asylsökande ensamkommande barn i anvisningskommun

Filipstads kommun ställer sig inte helt bakom förslaget om enhetlig schablonersättning om 52 000 kronor som engångsschablon för att täcka transportkostnader, utrednings- och uppföljningskostnader, tolkkostnader samt kostnader för god man. Skälen till detta är följande:

Filipstads kommun anser att Migrationsverket bör kunna betala ut en automatisk engångsschablon som omfattar allt av ovanstående dock inte kostnader för god man. Filipstads kommun ser det som orimligt att kostnaderna för god man ska inrymmas i ovanstående summa. Kostnaden för god man bör även fortsättningsvis kunna återsökas utifrån faktisk kostnad. De är för Filipstads kommun ca 1,5 mkr i dagsläget.

Avsnitt 3.4 – Schablonersättning per dygn för mottagandet av ensamkommande barn

Filipstads kommun ställer sig inte bakom förslaget om att anvisningskommunen bör få en automatisk utbetald schablonersättning på 1 350 kronor per dygn. Skälen till detta är följande:

Om kommunerna ges tillräckligt med lång tid för omställning och planering kan ersättning i form av schablon ses som rimlig dock anser Filipstads kommun att summan om 1 350 kronor per dygn inte ger full kostnadstäckning. Enligt promemoria dnr A2016/01333/1 är förslaget att de barn och unga som placerats innan 1 januari 2017 ska få vara fortsatt placerade om behov finns. Filipstads kommun hävdar att de båda promemoriorna som berör ensamkommande barn och unga bör stämma överens med varandra, det vill säga att ersättningarna gällande barn och unga placerade innan 1 januari 2017 bör utgå ifrån nuvarande reglering. Det finns idag ca 37 barn och unga som Filipstads kommun har placerade i annan kommun, där kostnaden är högre än 1 350 alternativt 750 kronor per dygn (ej LVU eller motsvarande vård på frivillig väg), där placeringen bedöms komma att kvarstå även under nästkommande år. Filipstads kommun är med stor sannolikhet inte ensam om detta faktum. De flesta av de 37 barn och unga som nämns ovan är placerade till en kostnad av 3 600 kronor per dygn. Om promemorians förslag blir ett faktum kommer Filipstads kommun att få en merkostnad om ca 30 miljoner per år. Det finns inga möjligheter för en liten kommun som Filipstad att kunna hantera merkostnader av den här omfattningen som motsvarar ett utdebiteringsbehov på 1,60 skkr.

Departementet skriver i sin promemoria att barnperspektivet är viktigt. Filipstads kommun anser också att barnets bästa ska vara vägledande i all den verksamhet som bedrivs. Filipstads kommun anser inte att förslaget bygger på ett främjande av barnets bästa. Många kommuner kommer att vara tvungna att hitta nya vägar för att omplacera barn hem till den egna kommunen och det är ofta barn som rotat sig i en kommun och påbörjat en etablering i ett nytt samhälle. Det är inte ett främjande av barnets bästa. Förslaget i promemorian styrker att kostnadseffektivitet uppnås för staten. Istället flyttas kostnaden över på kommunen. Om kommunerna ska överleva ekonomiskt kommer de inte att kunna främja barnets bästa.

Filipstads kommun instämmer i vikten av att i första hand placera i den egna kommunen. Det ligger i kommunens intresse för att kunna arbeta med ett sammanhållet mottagande med långsiktighet och kvalitet. Dock måste socialtjänsten även fortsättningsvis ha möjlighet att

fatta beslut om placering utanför kommunen eller länet om det finns behov som inte kan tillgodoses där. Det är viktigt framförallt i mindre kommuner som har begränsat utbud i sin närhet.

Avsnitt 3.5 – Begränsad möjlighet till ersättning för asylsökande ensamkommande unga i åldern 18-20 år

Filipstads kommun lämnar inga synpunkter på förslaget att begränsa ersättningsmöjligheten för asylsökande ensamkommande unga i ålder 18-20 år. Det är redan idag brukligt att endast de som vårdas jmf LVU och är 18-20 år stannar kvar i systemet. Kommunerna gör således olika bedömningar, men Filipstads kommun ser det som ett genomförbart förslag.

Avsnitt 3.6 – Schablonersättning för ensamkommande unga i åldern 18-20 år med uppehållstillstånd

Filipstads kommun ställer sig inte helt bakom förslaget. Skälen till detta är följande:

Det finns ett större antal ensamkommande unga som uppnått myndig ålder, men som till stor del saknar det som krävs för ett mer eller mindre självständigt liv, på så sätt som anges i förslaget. Filipstads kommun ser det som rimligt att föreslagna schablonsumma inte ska vara lägre än för de som inte nått myndig ålder. Det är inte möjligt att likställa ensamkommande barn och unga med barn som växt upp hela eller stor del av sitt liv i Sverige. Ett ensamkommet barn som kommer till Sverige som blivande vuxen saknar många gånger det som andra unga vuxna har med sig ut i vuxenlivet. Det är då nödvändigt att kommunerna ges förutsättning att hinna ge den stöttning eller vård som krävs för att den unge/unga ska ges möjligheten till ett bra vuxenliv och god psykisk hälsa. I förslaget hänvisas kommunerna då till vård jmf LVU eller motsvarande som kan ges på frivillig väg och det är inte rimligt. Filipstads kommun anser att det är ett alltför stort glapp mellan schablonen och de ersättningar som kommunen kan göra faktiskt återsök för.

Filipstads kommun ser det inte som rimligt att den föreslagna automatiska schablonen ska vara kopplad till att den person som ersättningen avser, har fått studiehjälp från CSN under någon av de månader som den kvartalsvisa utbetalningen avser. Skälen till detta är följande: Det är inte helt ovanligt att ensamkommande barn och unga, i perioder, uteblir från sin skolgång på grund av sin psykiska hälsa. Det är viktigt att kommunerna motiverar barn och unga att fullfölja sin skolgång, men det kan inte vara rimligt att kommunernas ersättning för mottagande ska vara kopplat till om kommunen lyckas få en ungdom till skolan eller inte. Det bör ligga i varje kommuns intresse ändå att se till att barn och unga fullgör sin skolgång.

Avsnitt 3.7 – Ersättning för ensamkommande barn och unga som är placerade i annan kommun än anvisningskommunen

Filipstads kommun ställer sig inte helt bakom förslaget om schablonersättning för vidareplacerade barn och unga som inte är placerade jmf LVU eller motsvarande på frivillig väg. Skälen till detta är följande:
Skälen till kommunens ställningstagande hänger ihop med kommunens ställningstagande i promemoria dnr A2016/01333/1. Det bör vara socialtjänstens ansvar även fortsättningsvis att fatta beslut om var ett barn eller en ungdom får sina behov bäst tillgodosedda. Förslaget schablonbelopp tillsammans med de begränsningsförslag som anges i promemoria dnr A2016/01333/1 riskerar att göra så att barn och unga inte får sina behov tillgodosedda.

Det finns idag flera barn och unga som placeras av olika anledningar i andra kommuner på grund av de behov som föreligger.

Det är inte alltid så att de behov som kräver en vidareplacering omfattas av grund för LVU eller motsvarande vård på frivillig väg. Filipstads kommun hävdar å det bestämdaste att lagförslaget bakbinder kommunernas socialtjänster.

Avsnitt 3.8 – Ersättning för faktiska kostnader

Filipstads kommun lämnar inga andra synpunkter här än det som hör ihop med ovanstående samt att gruppen som medger ersättning för faktisk kostnad är alltför snäv.

Avsnitt 3.9 – Ikraftträdande m.m.

Flera av förslagen bedöms rimliga om kommunen ges längre förberedelsestid. Vår bedömning är att det behövs minst två år från det att beslutet om lagändring är fattat samt att de barn och unga som placerats innan 2016-12-31 ska omfattas av nuvarande reglering både när det själva placeringen och möjligheten till ersättning.

Det är inte rimligt att kommunen ska hinna anpassa sina verksamheter på den korta tid som blir ett faktum om förslaget går igenom. Det är positivt att 2016 års kostnader hanteras enligt nuvarande reglering dock hävdar Filipstads kommun att de placeringar som är gjorda innan 1 januari 2017 ska ersättas till fullo enligt nuvarande reglering till dess att placeringarna upphör. Kommuner som har många barn och unga placerade i andra kommuner har inte en rimlig chans att hinna förhandla om avtal samt eventuellt inte ens ha grund för omplacering av de barn och unga som är vidareplacerade.

Avsnitt 4 – Konsekvensanalys

Avsnitt 4.1 – Inledning

Filipstads kommun väljer att lämna en synpunkt här och det är att kommun är överens med staten om att kostnaderna för mottagande av ensamkommande inte ska tillåtas öka okontrollerat, men i och med det förslag som nu ligger, uppfattar Filipstads kommun det som att det blir kostnadseffektivt för staten, men att riskerna för kommunerna blir alltför stora. Om det föreslagna ersättningssystemet med schabloner ska fungera även för kommunerna bör lagförslagets ikraftträdande ligga längre fram i tiden så att kommunerna ges rimlig möjlighet till omställning och planering.

Avsnitt 4.2 – Antalet ensamkommande barn och unga

Filipstads kommun har inga övriga synpunkter här utan hänvisar till tidigare synpunkter

Avsnitt 4.3 – Ekonomiska konsekvenser för staten

Filipstads kommun har inga övriga synpunkter här utan hänvisar till tidigare synpunkter

Avsnitt 4.4 – Övriga konsekvenser för staten

Filipstads kommun har inga övriga synpunkter här utan hänvisar till tidigare synpunkter

Avsnitt 4.5 – Konsekvenser för kommunerna

Filipstads kommun ser det som positivt att det inte kommer att krävas placeringsbeslut från socialtjänsten för ensamkommande unga 18-20 år och att det till viss del kommer att underlätta socialtjänstens arbete. Dock anser vi, som framgår i tidigare text, att föreslagen schablonsumma är för låg. Det bör finnas möjlighet även fortsättningsvis för socialtjänsten att bedöma det behov som en ung vuxen har. Risken med en alltför låg schablon är att de unga vuxna som faktiskt är i behov av mer stöd i sin vardag, riskerar att inte få det. Departementet beskriver i sitt förslag den administrativa lättnad som kommunerna får åtnjuta i och med schabloniseringen och det kan inte Filipstads kommun ifrågasätta dock ser vi en ökad administrativ hantering i och med de förslag som framkommer i promemoria dnr A2016/01333/1.

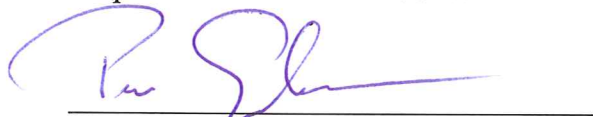
Avsnitt 4.6 – Konsekvenser för ensamkommande barn och unga

Filipstads kommun anser att barnets bästa ska vara vägledande i all den verksamhet som bedrivs. Vi kan inte se att förslaget bygger på ett främjande av barnets bästa. Många kommuner kommer att vara tvungna att hitta nya vägar för att omplacera barn hem till den egna kommunen och det är ofta barn som rotat sig i en kommun och påbörjat en etablering i ett nytt samhälle. Det är inte ett främjande av barnets bästa. Förslaget i promemorian styrker att kostnadseffektivitet uppnås för staten. Istället flyttas kostnaden över på kommunerna.

Avsnitt 4.7 – Övriga konsekvenser

Filipstads kommun anser att en så kallad Kommunakut bör inrättas där kommuner som är tungt belastade kan söka särskild ersättning för till exempel kostnadskrävande placeringar eller andra kostnader som uppstår utifrån tung belastning. Det kommer, enligt Migrationsverket, att ta upp till 5 år innan den nya anvisningsmodellen uppvisar full effekt och det innebär att fördelningen av barn kommer att vara ojämn över riket ett tag till. Det tillsammans med de förslag som nu framgår i de två promemoriorna, gör att kommuner med speciellt tung belastning riskerar att inte överleva ekonomiskt om inte resurser tillsätts.

Filipstads kommun 2016-08-22

 Per Gruvberger
 Kommunstyrelsens ordförande

 Claes Hultgren
 Kommunchef